

Fakultetsanalys - 2022-års kvalitetssäkring av forskarutbildning vid Filosofiska fakulteten

Sammanfattning

Fakultetsanalysen avseende kvalitetssäkring av forskarutbildning innefattar fyra forskarutbildningar vid Filosofiska fakulteten. Tre av de granskade utbildningarna visar var för sig att de i hög grad uppfyller bedömningskriterierna för de olika bedömningsområdena. En av de granskade utbildningarna har bedömts vara i behov av mer omfattande översyn avseende några av bedömningsområdena. Kvalitetssäkringsarbetet har för samtliga granskade utbildningar lett till att utvecklingsområden inom olika bedömningsområden har kunnat identifieras.

Innehållsförteckning

1	Förteckning över de utbildningar som kvalitetssäkrats under 2022.....	2
1.1	Forskarutbildningsämnen	2
1.2	Kommentar till nyckeltal	3
2	Bedömningsområde: Förutsättningar	3
2.1	Personal: Handledar- och lärarkompetens	3
2.2	Forskarutbildningsmiljö	3
3	Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat	4
3.1	Forskarutbildningens utformning.....	4
3.2	Uppfyllelse av examensmål (doktorsexamen och licentiatexamen)	4
3.3	Jämställdhetsperspektiv	4
3.4	Uppföljning, åtgärder och återkoppling	5
4	Bedömningsområde: Doktorandperspektiv	5
5	Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan	5
6	Hållbarhetsperspektiv	6
7	Uppföljning av handlingsplaner.....	6
8	Reflektioner över den gångna sexårscykeln.....	7

1 Förteckning över de utbildningar som kvalitetssäkrats under 2022

I tabellen nedan framgår vilka forskarutbildningar som Filosofiska fakulteten kvalitetssäkrat under 2022 samt var i processen dessa befinner sig per den 8 december 2022.

Tabell 1. Granskade forskarutbildningar 2022

Forskarutbildning	Dialog	Dekanens bedömning lämnad	Beredning av handlingsplan i forskarutbildningsnämnd	Fastställande av handlingsplan i fakultetsstyrelsen	Fastställande av handlingsplan i forskarutbildningsnämnden
Tema teknik och social förändring (LiU-2022-00537)	Maj 2022	Ja	19 september 2022	20 oktober 2022	
Språk och kultur (LiU-2022-00538)	Juni 2022	Ja	24 oktober 2022	8 december 2022	
Affärsrätt (LiU-2022-00535)	September 2022	Ja			Planerad till 16 januari 2023
Analytisk sociologi LiU-2022-00536	September 2022	Ja			Planerad till 16 januari 2023

En sammanställning över vilka bedömningsområden som är i behov av utveckling inom respektive forskarutbildning framgår av Bilaga 1.

Den 20 oktober 2022 fattade Fakultetsstyrelsen för filosofiska fakulteten beslut om att till Filosofiska fakultetens forskarutbildningsnämnd delegera befogenheten att fastställa handlingsplaner som berör forskarutbildning och som upprättas med anledning av kvalitetssäkringsarbetet.

1.1 Forskarutbildningsämnen

Samtliga forskarutbildningsämnen är väl avgränsade. Av de granskade utbildningarna är några tvärvetenskapliga vilket innebär att motsvarande forskarutbildning sällan finns vid andra lärosäten vare sig nationellt eller

internationellt. Ämnena kan dock bedömas placera sig i förhållande till såväl en nationell som internationell vetenskaplig kontext och samarbeten finns med andra relevanta utbildningar.

Ingen utbildning har fått påpekande om att forskarutbildningsämnet behöver utvecklas. Därmed finns inte heller några åtgärder med i någon handlingsplan när det gäller detta bedömningsområde.

1.2 Kommentarer till nyckeltal

Nyckeltalet tid till examen som följs upp i kvalitetsgranskningen har föranlett åtgärder i handlingsplanen för forskarutbildningen i Språk och kultur samt Affärsrätt. En fördjupad genomlysning av orsaker till att flera doktorander inom miljön inte blir klara inom den stipulerade tiden ska genomföras och utifrån vad analysen visar ska relevanta åtgärder vidtas för att förebygga att fler doktorander inte blir klara inom stipulerad tid.

2 Bedömningsområde: Förutsättningar

2.1 Personal: Handedar- och lärarkompetens

Handledarna är väl förankrade inom de aktuella forskarutbildningsämnena och har därtill relevant pedagogisk utbildning. I flera av de granskade utbildningarna är tillgången på handledare mycket god och det finns inom dessa miljöer ett flertal potentiella handledare som idag inte har handledningsuppdrag pga. att miljöerna inte har tillräckliga resurser för att anställa fler doktorander. Forskarutbildningen i Analytisk sociologi är en relativt ny forskarutbildning och miljön befinner sig en uppbyggnadsfas där antalet potentiella handledare blir fler i den takt som miljöns medarbetare meriterar sig som docenter. Forskarutbildningen i Tema teknik och social förändring, som har gott om handledarresurser och ansenlig volym forskningsmedel, fick som utvecklingsområde att verka för att öka antalet doktorander och därmed också ge juniora forskare möjlighet att meritera sig genom att delta som handledare inom forskarutbildningen. Strategiskt arbete sker även i andra miljöer i syfte att stötta yngre forskare att meritera sig och i förlängningen kunna åta sig uppdrag som huvudhandledare.

2.2 Forskarutbildningsmiljö

Forskarutbildningsmiljön storlek varierar mellan de i år granskade forskarutbildningarna. Analytisk sociologi, Tema teknik och social förändring samt Språk och kultur är miljöer som är internationellt sammansatta både vad avser doktorander och seniora forskarna. Dessa tre miljöer är tillräckligt stora för att var och en för sig kunna erbjuda doktoranderna ett gott utbud av seminarieverksamhet och involvera doktoranderna i diskussioner inom den reguljära forskningsverksamheten. Därtill har doktoranderna, via miljöernas nationella och internationella nätverk, möjligheter till kontakter med andra forskningsmiljöer.

Forskarutbildningsmiljön i Affärsrätt är liten och vid tillfället för dialogen fanns endast en aktiv doktorand i miljön men rekrytering av ytterligare två doktorander pågick. Miljön är i dagsläget beroende av att doktoranderna kan delta i kurser vid andra lärosäten och ett visst etablerat samarbete finns med några ytterligare lärosäten i Sverige. Dock poängterades i bedömningen att utbildningen måste säkerställa att det finns en beredskap för att erbjuda fler obligatoriska kurser för doktoranderna i Affärsrätt vid LiU.

3 Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

3.1 Forskarutbildningens utformning

Forskarutbildningarna är strukturerade och genomförs i enlighet med fastställda allmänna studieplaner. Inom samtliga utbildningar finns utarbetade rutiner för att säkerställa doktorandernas progression i avhandlingsarbetet, dock bör rutinerna inom Affärsrätt utvecklas ytterligare med anledning av att få doktorander blir klara inom den nominella utbildningstiden.

Ett utvecklingsområde som identifierats i Språk och kultur samt Affärsrätt (se även under rubriken nyckeltal) är en fördjupad analys kring orsaker till att den faktiska studietiden för flera doktorander betydligt överstiger heltidsstudier motsvarande fyra år alternativt att de ej alls blir klara. Baserat på denna genomlysning ska sedan åtgärder vidtas. Ett annat utvecklingsområde som identifierats inom Tema teknik och social förändring är att ena handledarkollegiet kring och tydliggöra för doktoranderna vilka krav som ställs på en sammanläggningsavhandling.

3.2 Uppfyllelse av examensmål (doktorsexamen och licentiatexamen)

Samtliga granskade utbildningar arbetar systematiskt med att säkerställa att varje enskild doktorand uppnår examensmålen vid tidpunkten för examen. Inom utbildningarna finns planerade aktiviteter i form av obligatoriska kurser, seminarieverksamhet, deltagande i konferenser etc., vilket ger doktoranderna goda förutsättningar för att uppnå examensmålen.

Ingen av de granskade utbildningarna fick några åtgärder inom detta bedömningsområde.

3.3 Jämställdhetsperspektiv

I de granskade utbildningarna är ett jämställdhetsperspektiv integrerat i såväl innehåll, utformning som genomförande. Jämställdhetsperspektivet aktualiseras också ofta i pågående forskningsprojekt och diskuteras återkommande i seminarier, kurser, i förhållande till forskningsresultat etc.

Ingen av de granskade utbildningarna fick några åtgärder inom detta bedömningsområde.

3.4 Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Inom detta område har tre av de granskade utbildningar fått utvecklingsområden formulerade och gemensamt är att det finns behov av att utveckla mer systematiska processer för att utvärdera kurser, återkoppla till doktorander hur deras synpunkter tas om hand samt hur kursvärderingar används för kommande kursutveckling.

Det kan vara värt att i detta sammanhang också nämna att Filosofiska fakultetens forskarutbildningsnämnd har påbörjat ett arbete med att utveckla ett stöd för forskarutbildningarna i hur de kan arbeta systematiskt med kursvärderingar av forskarutbildningskurser.

4 Bedömningsområde: Doktorandperspektiv

Doktoranderna ges inom de flesta miljöer goda möjligheter till inflytande och påverkan på sin utbildning genom att de deltar i olika organ på institutionsnivå där forskarutbildningsfrågor diskuteras. Doktoranderna organiserar sig ofta i doktorandråd och driver genom dessa fora frågor som rör deras vardag som forskarstuderande inom miljön men även inom institutionen i stort. Doktoranderna inkluderas även i miljöernas reguljära verksamhet och mötesstruktur. De får därmed god förankring i miljön och möjligheter att påverka utbildning och arbetsförhållanden.

I två av de granskade utbildningarna (Affärsrätt och Analytisk sociologi) har utvecklingsbehov avseende doktorandperspektivet identifierats. Inom Analytisk sociologi identifierades ett utvecklingsområde för att möjliggöra doktorandrepresentation i en del av det handledarmöte som sker inom miljön. Vad gäller Affärsrätt framgick i underlagen till dialogen att det från doktorandhåll fanns delade meningar hur de såg på sina möjligheter att framföra synpunkter på utbildningen. Baserat på detta uppdrogs till miljön att utveckla former så att det säkerställs att doktoranderna ges möjligheter att även framföra kritiska synpunkter på utbildningen såväl som att aktivt delta i utvecklingen av utbildningen.

5 Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan

Genom forskarutbildningarnas tillämpning och förankring i samhällsrelevanta frågor så har doktoranderna under utbildningstiden kontakt och samverkan med det omgivande samhället. Genom medverkan i forskningsprojekt och i samverkan med det omgivande samhället så ges doktoranderna goda möjligheter att förbereda sig även inför en karriär utanför akademien.

Förutsättningarna för doktoranderna att få institutionstjänstgöring i form av undervisning varierar mellan de olika miljöerna. Doktorander inom Affärsrätt har exempelvis mycket goda möjligheter att få undervisningsuppdrag då avdelningen där utbildningen är placerad har stora undervisningsuppdrag inom grundutbildningen. För doktorander inom Analytisk sociologi, Tema teknik och social förändring samt Språk och kultur ser situationen annorlunda ut och doktoranderna har inte på samma självklara sätt möjlighet att få undervisningsuppdrag vid avdelningen. Dessa svårigheter eller begränsningar beror bland annat på att doktorandens kompetensprofil inte överensstämmer med de undervisningsuppdrag som finns vid avdelningen vilket gör att det kan vara svårt att ge doktoranden undervisningsuppdrag. En annan orsak är att avdelningen där forskarutbildningen är placerad har begränsade uppdrag inom grundutbildningen och/eller doktoranden inte behärskar svenska i den utsträckning som är nödvändig för att medverka i utbildning som ges på svenska. I något fall finns också oklarheter kring hur undervisningsuppdragen fördelas bland doktoranderna. Dessa tre forskarutbildningar (Analytisk sociologi, Tema teknik och social förändring samt Språk och kultur) har alla fått i uppdrag att se över hur de kan verka för att de doktorander som så önskar får möjlighet att åta sig undervisningsuppdrag inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

6 Hållbarhetsperspektiv

I tre av de granskade utbildningarna (Språk och kultur, Affärsrätt samt Analytisk sociologi) har ett behov av utveckling avseende hållbarhetsperspektivet identifierats. I samtliga fall är hållbarhetsperspektivet till viss del integrerat men utvecklingsarbeten ska göras för att säkerställa att alla doktorander utvecklar relevanta kunskaper om hållbar utveckling i bredare perspektiv i förhållande till forskarutbildningsämnet.

För att stötta fakultetens forskarutbildningar i att integrera ett bredare hållbarhetsperspektiv har Tema Miljöförändring getts i uppdrag att utforma och genomföra en kurs i hållbar utveckling som vänder sig till samtliga doktorander inom fakulteten. Denna kurs gavs första gången under hösten 2020 och ingår tills vidare i fakultetens utbud av forskarutbildningskurser.

7 Uppföljning av handlingsplaner

Utbildningar som granskades under 2018 till 2021 och som i fastställda handlingsplaner har åtgärder som skulle vara genomförda senast den 30 juni 2022 har följts upp. Merparten av de åtgärder som skulle vara vidtagna senast den 30 juni är genomförda men vissa förseningar noteras. En orsak till förseningar avseende genomförandet av åtgärder är att distansläget som rådde under två års tid medfört att vissa omprioriteringar har behövt göras i verksamheten där olika utvecklings-

projekt kan ha fått stå tillbaka till förmån för den reguljära verksamheten. Det finns emellertid samtidigt exempel på åtgärder som genomförts tidigare än vad fastställd tidsplan anger.

En reflektion som kan göras över uppföljningen inom ramen för denna första sexårscykel avseende kvalitetssäkring av forskarutbildning är att den primärt har kommit att fokusera huruvida beslutade åtgärder är genomförda enligt tidsplan eller försenade. Utfallet av de beslutade åtgärderna, huruvida de fått avsedda effekter, kommer att bli föremål för uppföljning när utbildningarna återigen granskas inom den nästkommande sexårscykeln.

8 Reflektioner över den gångna sexårscykeln

Samtliga forskarutbildningar inom Filosofiska fakulteten har kvalitetsgranskats under perioden 2017-2022. De som 2017 (Historia, Psykologi och Nationalekonomi) granskades av UKÄ kom också att införlivas i LiU:s modell för kvalitetssäkring efter det att UKÄ:s beslut meddelats. Kvalitetsdialoger genomfördes och handlingsplaner upprättades.

En konklusion som kan göras efter att samtliga forskarutbildningar har granskats är att forskarutbildningarna vid Filosofiska fakulteten över lag fungerar mycket väl men att det ändå finns förbättringspotentialer inom varje utbildning, vilket visar sig i de bedömningar som skrivits och de handlingsplaner som fastställts.

Ett antal av fakultetens forskarutbildningar kan på ett sätt beskrivas som små forskarutbildningsmiljöer med få doktorander när hänsyn endast tas till antalet antagna doktorander till den specifika utbildningen. Forskarutbildningarna har emellertid funnit former för att på olika sätt aktivt arbeta för att vidga doktorandernas faktiska forskarutbildningsmiljöer. Exempelvis samordnas i vissa fall all forskarutbildning vid en institution vilket gör att doktorandunderlaget för att ge kurser blir avsevärt större än om varje enskild utbildning själv skulle anordna kurser. Doktoranderna får på detta sätt också en större doktorandgrupp att relatera till även om antalet doktorander i den specifika utbildningen är få. Andra exempel är där forskarutbildning etablerat samarbete med ett antal andra forskarutbildningar inom samma område men vid andra lärosäten. Här finns exempel på hur lärosätena fördelar ansvaret för kursgivning av för ämnet viktiga kurser och därmed ingår doktoranderna i större doktorandgrupper när kurser läses. Genom dessa etablerade samarbeten ges också doktoranderna möjligheter att skapa nätverk med doktorand-kollegor och seniora forskare på andra lärosäten.

Andra återkommande utvecklingsområden har varit att skapa systematik kring utvärdering av forskarutbildningskurser, säkerställa att doktorander tillägnar sig kunskaper om hållbar utveckling, utveckla former för alumniuppföljning, underlätta

för doktorander som så önskar att få institutionstjänstgöring i form av undervisning samt utveckla mötesstrukturer där lärarkollegiet utbyter erfarenheter och på en övergripande nivå följer upp och utvecklar forskarutbildningen.

Utifrån genomförd kvalitetssäkring kan det konstateras att medvetenheten kring kvalitetsfrågor ökat och kvalitetsutvecklande insatser har gjorts, vilka dokumenteras i såväl handlingsplaner som i uppföljning av handlingsplaner. Vad som emellertid hittills inte genomförts är en uppföljning av vad arbetsprocessen med kvalitetssäkring av utbildning inneburit, exempelvis avseende vilka förutsättningar som funnits för kvalitetssäkringens praktiska genomförande och hur de arbetsinsatser, på olika organisatoriska nivåer, som krävts för att fullfölja arbetet eventuellt påverkat verksamheten i övrigt. En systematisk uppföljning av arbetsprocessen med kvalitetssäkring skulle kunna bidra till att identifiera styrkor och svagheter med processen ur utbildningarnas perspektiv men också ur ett bredare verksamhetsperspektiv.

Handläggning av beslutet

Beslut i detta ärende har fattats av fakultetsstyrelsen för filosofiska fakulteten vid dess sammanträde denna dag. I beslutet har deltagit dekan och ordförande Ulf Melin, ledamöterna; Mathias Broth (föredragande), Åsa Danielsson, Ali Ahmed, Asta Cekaite, Henrik Danielsson, Lena Adamson, Max Björklund och Karin Frörlind. Därutöver har närvarat kanslichef Magnus Vik, utbildningsledare och biträdande kanslichef Charlotta Einarsson (föredragande), koordinator och sekreterare Thomas Wise samt facklig representant Rowena Sarinas Bladh, OFR/S.

Ärendet bereddes av Filosofiska fakultetens forskarutbildningsnämnd den 28 november 2022. Vid mötet deltog nämndens ordförande Mathias Broth, ledamöterna Andrea Fried, Eva Lövbrand, Nigel Musk, Andreas Wallo, Agnes Löfgren (doktorandrepresentant), Sofia Thunberg (doktorandrepresentant) samt nämndens sekreterare Charlotta Einarsson som också var fördragande.

Ulf Melin

Mathias Broth

Charlotta Einarsson

Bilaga 1

Sammanställning över kvalitetssäkrade forskarutbildningar 2022 samt vilka bedömningsområden som föranlett åtgärder i respektive utbildnings handlingsplan.

	Tema teknik och social förändring	Språk och kultur	Affärsrätt	Analytisk sociologi
Forskarutbildningsämne				
Handledar- och lärarkompetens	Behöver delvis utvecklas			
Forskarutbildningsmiljö	Behöver delvis utvecklas	Behöver delvis utvecklas	Behöver mer omfattande översyn	
Forskarutbildningens genomförande	Behöver delvis utvecklas	Behöver delvis utvecklas	Behöver mer omfattande översyn	
Uppfyllelse av examensmål				
Jämställdhetsperspektiv				
Uppföljning, åtgärder och återkoppling		Behöver delvis utvecklas	Behöver delvis utvecklas	Behöver delvis utvecklas
Doktorandperspektiv			Behöver delvis utvecklas	Behöver delvis utvecklas
Arbetslivsperspektiv och samverkan	Behöver delvis utvecklas	Behöver delvis utvecklas		Behöver delvis utvecklas
Hållbarhetsperspektiv		Behöver delvis utvecklas	Behöver delvis utvecklas	Behöver delvis utvecklas

Signature page

This document has been electronically signed
using eduSign.

eduSign